

OBUKA GRAĐANA ZA REAGOVANJE U VANREDNIM SITUACIJAMA

Vladimir M. Cvetković, Vladimir Jakovljević, Jasmina Gačić, Marina Filipović
Univerzitet u Beogradu, Fakultet bezbednosti, Gospodara Vučića, 50

Sažetak: Od nastanka prvobitnih ljudskih zajednica postojali su organizovani pokušaji da se ublaže odnosno smanje posledice vanrednih situacija. Pri tome, obučavanje ljudi u cilju adekvatnog reagovanja ili preživljavanja takvih događaja oduvek je imalo prioritet u društvenoj zajednici. Polazeći od značaja takvih preventivnih aktivnosti, realizovano je istraživanje stanja obučenosti i zainteresovanosti građana za pohađanjem određenih obuka primenom kvantitativne istraživačke tradicije. Interpretacija dobijenih rezultata pokazuje da je poražavajućih 5,6% građana istaklo da je obučeno za reagovanje, dok je sa druge strane jedna trećina, tačnije 34,8% građana zainteresovano za samu obuku. Pri tome, utvrđeno je da na pohađanja obuke statistički značajno utiče pol, godine starosti, obrazovanje, obrazovanje oca i majke, roditeljstvo, prethodno iskustvo, percepcija rizika i zaposlenost ispitanika, dok ne utiče bračni status ispitanika. Naime, veći procenat pohađanja obuke zabeležili su muškarci, zaposleni ispitanici, ispitanici sa prethodnim iskustvom i višim prihodima itd. Na originalnost istraživanja upućuje neispitanost stanja i nivoa obučenosti građana Srbije za reagovanje u vanrednim situacijama. Naučni i društveni doprinos istraživanja sastoji se u kreiranju naučnih i praktičnih pretpostavki za uspostavljanje sveobuhvatnog i efikasnog programa obučavanja građana Srbije za reagovanje u vanrednim situacijama.

Ključne reči: bezbednost, vanredne situacije, građani, obuka, reagovanje, Srbija.

UVOD

Teškoće u funkcionisanju društva za vreme vanrednih situacija uslovljavaju preduzimanje strukturalnih i nestrukturalnih mera kako bi se ublažile posledice takvih događaja. U jednu od značajnijih nestrukturalnih mera ublažavanja posledica vanrednih situacija svakako spada edukacija [1-5] i sprovođenje permanentnih obuka stanovništva [1]. Dakle, ljudima ne preostaje samo da čekaju i da se bore sa posledicama katastrofa, oni mogu primeniti mere koje će ublažiti rizik od katastrofa. Upravo zato, obuke mogu u velikoj meri doprineti stvaranju otpornije lokalne zajednice na vanredne situacije [6]. U važećem Zakonu o vanrednim situacijama Republike Srbije [7] u tački 6 sa naslovom obučavanje i osposobljavanje, a u članu 119 stoji da se radi sticanja potrebnih znanja iz oblasti lične i kolektivne zaštite, građani obučavaju i osposobljavaju za preventivu zaštitu i spasavanje. Nadalje stoji da se obučavanje vrši u okviru osnovnog i srednjeg obrazovanja radi sticanja znanja o opasnostima od prirodnih i drugih katastrofa i zaštiti od njih, u skladu sa posebnim zakonom i odgovarajućim programom. Upravo zato, neformalno obrazovanje koje se sprovodi kroz aktivnosti kao što su kursevi, seminari, predavanja, konferencije, radionice, razni tipovi treninga, kao i volontiranje predstavlja značajnu komponentu smanjenja rizika od vanrednih situacija [8]. Obuke građana zapravo predstavljaju priliku za testiranje samog modela upravljanja u vanrednim situacijama [9]. Ona predstavlja planirano i sistematsko menjanje ponašanja kroz učenje, programe i instrukcije koji omogućavaju pojedincima da dostignu nivo znanja, veština i kompetentnosti koji su neophodni kako bi oni efikasno obavljali svoj posao [10]. U nacionalnoj strategiji zaštite i spasavanja [11] naglašava se da dosadašnji obim sprovedenih obuka ne može na adekvatan način da odgovori svim zahtevima integrisanog sistema upravljanja, rukovođenja i kontrole u oblasti vanrednih situacija. Posebno se ističe da sistem obuke treba proširiti, modernizovati i poboljšati kreiranjem plana i programa za dalje usavršavanje stečenih znanja. Kao jedan od ciljeva, navodi se da će sprovođenje stručnih obuka i treninga svih subjekata integrisanog sistema zaštite i spasavanja doprineti osposobljenosti, kako nadležnih organa, tako i stanovništva da zaštite sebe i postanu otporniji na katastrofe.

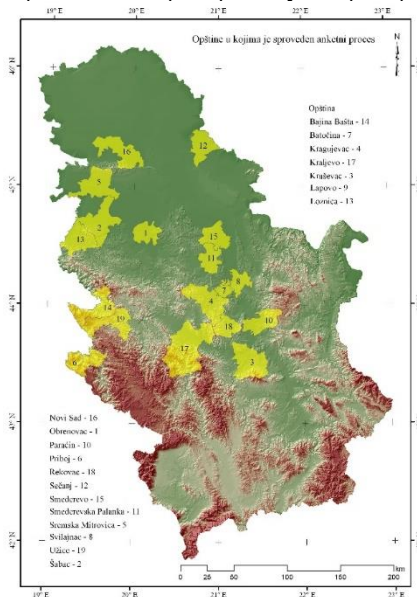
1. PREGLED LITERATURE

Obuka građana lokalne zajednice za reagovanje u prirodnim katastrofama sa posebnim fokusom na zemljotrese, poplave i klizišta sprovedena je u Turskoj 2002. godine [12]. Obuka se odnosila na sve aspekte upravljanja u prirodnim katastrofama: ublažavanje, pripremu i odgovor. Tom prilikom, učestvovalo je 95 instruktora i 4000 pripadnika lokalne zajednice. Godinu dana kasnije, anketirano je 400 nasumično odabranih učesnika i njihovi rezultati su upoređeni sa rezultatima anketiranja 400

članova zajednice koji nisu učestvovali. Rezultati su pokazali da su ispitanici koji su prošli obuku imali više znanja i viši nivo svesti o katastrofama, a što je najvažnije bili su pripremljeniji za reagovanje. Pri tome, rezultati korelacionih analiza su pokazali da na nivo svesti i pripremljenost posebno utiče pol, nivo obrazovanja i učestovanje u obukama. Sa druge strane, Alvear i saradnici [13] su utvrdili da obuka i iskustvo povećavaju efikasnost sprovođenja evakuacije. U istraživanju sprovedenom u Sjedinjenim državama [14] utvrđeno je da barijere za neodlazak na odgovarajuće obuke, seminare i kurseve o unapređenju spremnosti za reagovanje na prirodne katastrofe: nedostatak vremena (16%), nedovoljno razmišljanje o tome (15%), teškoće prilikom dolaska do informacija o tome šta je potrebno uraditi (15%), stav o beznačajnosti takvih mera (5%), nedostatak novca/isuviše skupe (2%), stav o neefikasnosti takvih mera (2%), drugi razlozi (53%) kao što su: neinformisanost o dostupnim kursevima, ne postoje razvijeni kursevi, seminari i radionice itd. Smit i Petli [15] ističu da građani moraju biti obučeni da reaguju u vanrednim situacijama jer je praksa pokazala da je najveći broj ljudi upravo spašen od strane drugih građana. Takođe, naglašavaju da se obuka posebno mora odnositi na pružanje prve pomoći i adekvatno reagovanje i samozaštitu od različitih prirodnih opasnosti. Dakle, preduslov za jačanje otpornosti građana u cilju ublažavanja nastalih posledica jeste sprovođenje odgovarajućih obuka i edukacija. Kopola [16] ističe da je odgovor ili drugačije rečeno reakcija na prirodne katastrofe najkompleksnija faza ciklusa upravljanja u prirodnim katastrofama imajući u vidu prostorna, vremenska, informaciona ograničenja. Unapređenje odgovora lokalne zajednice jedino je moguće postići kroz odgovarajuće obuke. U cilju smanjenja štetnih uticaja katastrofa, u Los Andjelesu razvijen je program obuke građana pod nazivom „Obuka lokalne zajednice za hitno reagovanje“ [17]. Olimpija i saradnici [18] kao uzroke nedovoljnog nivoa pripremljenosti za reagovanje na prirodne katastrofe navode: zanemarivanje i nepridavanje važnosti merama spremnosti; nedostatak vremena da se pripreme zalihe, znanja kako da se postigne viši nivo spremnosti; verovanje da se prirodne katastrofe neće dogoditi na njihovom području ili da će oni biti pošteđeni; nedostatak očekivane učinkovitosti (verovanje da mere spremnosti ne mogu ništa sprečiti, odnosno u ozbiljnoj meri umanjiti nastale posledice); nerazmišljanje o potencijalnim posledicama prirodnih katastrofa po njih i njihove ukućane. Lihterman [19] ističe da bi većina građana trebalo završiti osnovnu obuku pripremljenosti za reagovanje koncipiranu da pomogne pojedincima u ličnoj pripremi i pripremi svog domaćinstva.

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Cilj kvantitativnog istraživanja predstavlja ispitivanje obučenosti građana Srbije za reagovanje u vanrednim situacijama. Pored toga, autori ispituju i uticaj određenih demografskih, socio-ekonomskih i psiholoških faktora na zainteresovanost građana za pohađanje obuka. Korišćenjem metoda anketiranja građana, istraživanje je sprovedeno 2015. godine na teritoriji 19 lokalnih zajednica: Obrenovac (178), Šabac (140), Kruševac (180), Kragujevac (191), Sremska Mitrovica (174), Priboj (122), Batočina (80), Svilajnac (115), Lapovo (39), Paraćin (147), Smederevska Palanka (205), Sečanj (97), Loznica (149), Bajina Bašta (50), Smederevo (145), Novi Sad (150), Kraljevo (141), Rekovac (50) and Užice (147).

Slika 1. Geoprostorni razmeštaj anketiranih ispitanika

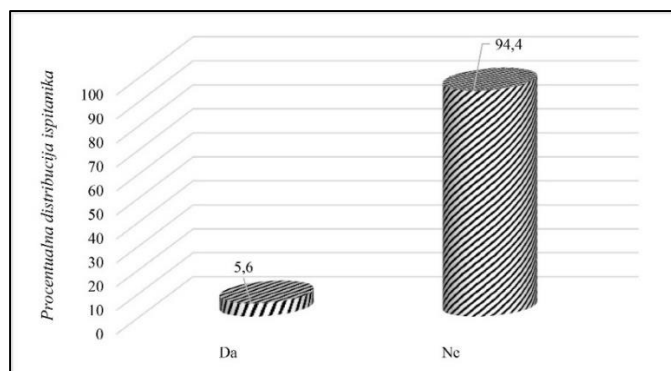
U istraživanju je učestvovalo 2500 građana iz spomenutih lokalnih zajednica (slika 1). U samom procesu anketiranja građanima su pored osnovnih pitanja o njihovim karakteristikama (pol, godine starosti, obrazovanje itd.) postavljena dva pitanja:

- Da li ste pohađali određene obuke za reagovanje u vanrednim situacijama;
- Da li ste zainteresovani da pohađate određene obuke za reagovanje u vanrednim situacijama.

Sređeni, klasifikovani i obrađeni podaci analizirani su korišćenjem više tehnika: određivanje učestalosti određenog odgovora u ukupnoj masi odgovora ispitanika, određivanje procenta učešća određenog odgovora u ukupnoj masi odgovora i χ^2 test nezavisnosti kojim su se utvrđivale statistički značajne razlike između grupa koje su se poredile ili se utvrđivale statistički značajne veze između pojedinih odgovora. Statistička analiza prikupljenih podataka sprovedena je u softverskom paketu SPSS.

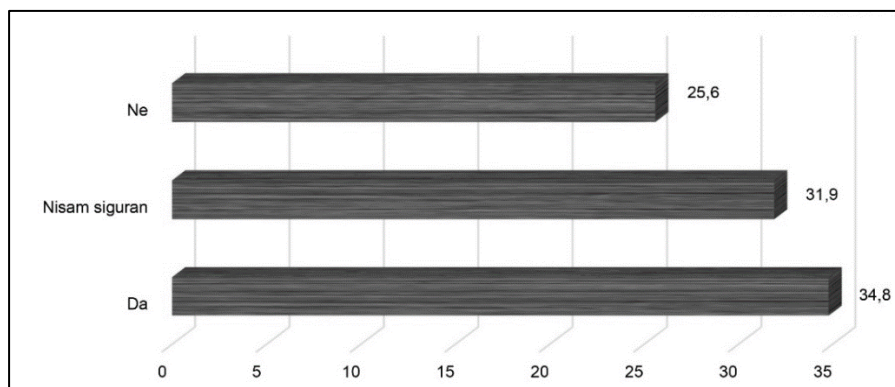
REZULTATI I DISKUSIJA

Na pitanje „Da li ste pohađali određene obuke za reagovanje u vanrednim situacijama” odgovor je dalo 2394 (95,8%) ispitanika. Od toga, samo 5,6% ispitanika odgovorilo je da je pohađalo određene obuke za reagovanje u vanrednim situacijama, za razliku od 94,4% ispitanika koji su odgovorili negativno (grafikon 1). Dobijeni rezultati ukazuju na ozbiljne propuste u edukaciji i obučavanju građana Srbije za reagovanje u takvim situacijama. Shodno tome, potrebno je preduzeti ozbiljne mere, osmisliti programe obuke i započeti njihovu realizaciju i to najpre u lokalnim zajednicama sa izraženim visokim rizikom od nastanka vanrednih situacija. Pored toga, potrebno je sprovesti istraživanje i ispitati razloge nepostojanja i neprimene programa obuka na području Srbije.

Grafikon 1. Procentualna distribucija pohađanja obuke

Imajući u vidu rezultate procentualne distribucije ispitanika koji su pohađali neke od obuka, pristupili smo ispitivanju zainteresovanosti građana za takav vid pripremanja za vanredne situacije. Upravo stoga, ispitanicima je postavljeno pitanje „Da li ste zainteresovani da pohađate određene obuke za reagovanje u vanrednim situacijama”. Tom prilikom dobijeni su sledeći rezultati: 34,8% ispitanika je zainteresovano za pohađanje obuka, 31,9% nije sigurno i 25,6% nije zainteresovano (grafikon 2). Postavlja se pitanje zašto je samo jedna trećina građana zainteresovana za obuku imajući u vidu njihovu značajnost za preživljavanje posledice vanrednih situacija. Na osnovu tako dobijenih rezultata, neophodno je sprovesti dodatna istraživanja i ispitati razloge nemotivisanosti građana za pohađanjem obuka.

Grafikon 2. Procentualna distribucija zainteresovanosti za pohađanje obuke

Hi-kvadrat testom nezavisnosti (χ^2) istražena je veza između nezavisnih promenljivih i kategorijskih promenljivih o pohađanju i zainteresovanosti za obukom. Za ocenu veličine uticaja korišćen je koeficijent ϕ (phi coefficient) koji predstavlja koeficijent korelacije u opsegu od 0 do 1, pri čemu veći broj pokazuje jaču vezu između dve promenljive. Korišćeni su Koenovi kriterijumi: od 0,10 za mali, 0,30 za srednji i 0,50 za veliki uticaj [20]. Rezultati Hi-kvadrat testa nezavisnosti (χ^2) pokazali su da postoji statistički značajna veza pohađanja obuke sa: polom ($p = 0,049 < 0,05$), godinama starosti ($p = 0,017 < 0,05$), obrazovanjem ($p = 0,000 < 0,05$), obrazovanjem oca ($p = 0,000 < 0,05$), obrazovanjem majke ($p = 0,000 < 0,05$), roditeljstvom ($p = 0,022 < 0,05$), prihodima ($p = 0,003 < 0,05$), prethodnim iskustvom ($p = 0,000 < 0,05$) i percepcijom rizika ($p = 0,012 < 0,05$) i zaposlenošću ispitanika ($p = 0,022 < 0,05$). Sa druge strane, nije utvrđena statistički značajna povezanost pohađanja obuke sa bračnim statusom ($p = 0,360 > 0,05$).

Daljim analizama utvrđeno je da su muškarci (6,7%) u neznatno većem procentu u odnosu na žene (4,9%) pohađali obuke za reagovanje u vanrednim situacijama. Kada je reč o obrazovanju građana dobijeni su sledeći rezultati: osnovno obrazovanje (1,2%), srednje/trogodišnje obrazovanje (4,5%), srednje/četvorogodišnje obrazovanje (6,1%), više obrazovanje (3,4%), fakultet (9,6%), master (6,3%), doktorat (20%). Sudeći prema dobijenim rezultatima, obuku su u najvećem procentu pohađali ispitanici sa završenim doktorskim studijama, za razliku od ispitanika sa osnovnom školom.

Kada je reč o obrazovanju roditelja, utvrđeno je da su u najvećem procentu obuku završili ispitanici čije majke imaju završenu srednju školu (41,9%), u odnosu na ispitanike čije majke imaju završene master studije (0,5%). Sa druge strane, kada je reč o obrazovanju oca, rezultati istraživanja pokazuju su u najvećem procentu obuku završili ispitanici čiji očevi imaju završene fakultete (15,3%) u odnosu na ispitanike čiji roditelji imaju završenu srednju školu (4,4%). Pored obrazovanja, utvrđeno je i da status roditeljstva utiče na pohađanje obuke. Naime, ispitanici koji su roditelji (6,4%) u većem procentu u odnosu na ispitanike koji nisu roditelji (5%) pohađaju obuke za reagovanje u vanrednim situacijama.

Takođe, pohađanje obuke je različito u zavisnosti od statusa zaposlenosti. Naime, ispitanici koji su zaposleni (6,6%) u većem procentu ističu da su pohađali obuke za reagovanje u odnosu na ispitanike koji nisu zaposleni (4,3%). Kada je reč o prihodima građana, utvrđeno je da su ispitanici koji imaju prihode na nivou domaćinstva do 25.000 dinara u 5,6% slučajeva pohađali obuke, zatim ispitanici do 50.000 dinara u 4,1% slučajeva, do 75.000 dinara u 8,5% slučajeva i ispitanici sa prihodima preko 76.000 dinara u 8,5% slučajeva. Na osnovu dobijenih rezultata, primećuje se da su u najvećem procentu obuke pohađali ispitanici sa višim nivom prihoda. Pored visine prihoda, utvrđeno je i da prethodno iskustvo utiče na pohađanje obuka. Naime, ispitanici koji imaju prethodnog iskustva sa prirodnim katastrofama (8,4%) u neznatno većem procentu u odnosu na ispitanike koji nemaju prethodnog iskustva (4,8%) ističu da su pohađali obuke za reagovanje u vanrednim situacijama.

	Pohađanje obuke	Zainteresovanost za obuke
Pol	.049*	.794
Godine starosti	.017*	.000*
Obrazovanje	.000*	.001*
Bračni status	.360	.000*

Obrazovanje oca	.000*	.001*
Obrazovanje majke	.000*	.001*
Zaposlenost	.022*	.455
Roditeljstvo	.050*	.057
Prihodi	.003*	.000*
Prethodno iskustvo	.000*	.000*
Percepcija rizika	.012*	.449

* statistički značajna povezanost $\leq .05$

Zatim, utvrđeno je da su rezultati Hi-kvadrat testa nezavisnosti (χ^2) pokazali da postoji statistički značajna veza zainteresovanosti pohađanja obuke sa: godinama starosti ($p = 0,017 < 0,05$), obrazovanjem ($p = 0,001 < 0,05$), bračnim statusom ($p = 0,000 < 0,05$), obrazovanjem oca ($p = 0,001 < 0,05$), obrazovanjem majke ($p = 0,001 < 0,05$), prihodima ($p = 0,000 > 0,05$) i prethodnim iskustvom ($p = 0,000 > 0,05$). Sa druge strane, nije utvrđena statistički značajana povezanost sa sledećim promenljivama: polom ($p = 0,794 > 0,05$), roditeljstvom ($p = 0,455 > 0,05$), zaposlenošću ($p = 0,057 > 0,05$), percepcija rizika ($p = 0,012 > 0,05$).

Daljim analizama utvrđeno je da obrazovanje ispitanika utiče na zainteresovanost za pohađanje obuka na sledeći način: 20,5% građana koji su završili osnovnu školu zainteresovani su da pohađaju obuku, 34,9% ispitanika sa srednjom/trogodišnjom školom, 39,1% sa srednjom/četvorogodišnjom školom, 41,4% sa završenom višom školom, 41,7% sa završenim fakultetom, 42,4% sa završenim master studijama, i 0,5% sa završenim doktorskim studijama. Dakle, građani sa završenim master studijama u najvećem procentu zainteresovani su da pohađaju obuku, za razliku od građana sa završenom osnovnom školom. Kada je reč o obrazovanju majke, utvrđeno je da su u najvećem procentu za obuku zainteresovani ispitanici čije majke imaju završenu srednju školu (41,9%), za razliku od ispitanika čije majke imaju završenu osnovnu školu (36,2%). Pored toga, utvrđeno je da su u najvećem procentu zainteresovani za obuku ispitanici čiji očevi imaju završenu višu školu (44%), za razliku od ispitanika čiji očevi imaju završenu osnovnu školu (31,1%).

Sprovedenjem daljih analiza o povezanosti bračnog statusa i zainteresovanosti građana za pohađanjem obuka utvrđeno je da je 44,8% ispitanika koji nisu u vezi zainteresovano, 39,5% koji su u vezi, 31,7% koji su vereni, 36,1% koji su oženjeni/udati, 43,3% koji su razvedeni i 9% koji su udovci/ice. Analizom dobijenih rezultata uviđa se da su ispitanici koji nisu u vezi u najvećem procentu zainteresovani za razliku od ispitanika koji su udovci/ice.

Zainteresovanost za pohađanje obuke takođe zavisi i od prihoda domaćinstva. Naime, 33,5% ispitanika koji imaju prihode do 25.000 dinara zainteresovano je za pohađanje obuke, 37,8% ispitanika sa prihodima do 50.000 dinara, 36,6% ispitanika sa prihodima do 75.000 dinara i 46% ispitanika sa prihodima preko 76.000 dinara. U najvećem procentu za pohađanje obuke zainteresovani su ispitanici sa prihodima preko 76.000 dinara, a u najmanjem procentu ispitanici sa prihodima do 25.000 dinara. Pored toga, utvrđeno je da građani koji imaju prethodnog iskustva (40,9%) u većem procentu bi pohađali obuku za reagovanje u vanrednim situacijama u odnosu na građane koji nemaju prethodnog iskustva (35,6%).

ZAKLJUČAK

Nivo obučenosti građana Srbije za reagovanje u vanrednim situacijama je na veoma niskom nivou imajući u vidu da je samo 5,6% ispitanika istaklo da je pohađalo neku obuku za reagovanje u vanrednim situacijama. Sa druge strane, samo jedna trećina ispitanika odnosno 34,8% je i zainteresovana za pohađanje takvih obuka. Dakle, osim veoma niskog nivoa obučenosti, utvrđeno je na indirektan način da kod građana ne postoji svest o važnosti i značaju takvih obuka u cilju smanjenja posledica vanrednih situacija. Potrebno je sprovesti dodatna istraživanja i ispitati povezanost motivisanosti za pohađanjem obuke i određenih demografskih, socio-ekonomskih i psiholoških faktora.

Pored iznetih zaključnih činjenica, utvrđeno je da na pohađanje obuke obuke statistički značajno utiče pol, godine starosti, obrazovanje, obrazovanje oca i majke, roditeljstvo, prethodno iskustvo, percepcija rizika, roditeljstvo i zaposlenost ispitanika, dok ne utiče bračni status ispitanika. Sa druge strane, na motivisanost građana za pohađanjem obuke statistički značajno utiču godine starosti, obrazovanje, bračni status, obrazovanje oca i majke, prihodi i prethodno iskustvo dok statistički značajno ne utiču pol, roditeljstvo, zaposlenost i percepcija rizika. Naime, utvrđeno je da su u većem procentu obuku pohađali:

muškarci u odnosu na žene; ispitanici sa doktoratom u odnosu na one sa osnovnom školom; ispitanici čije majke imaju srednje škole u odnosu na one čije majke imaju završene master studije; ispitanici čiji očevi imaju završene fakultete u odnosu na one sa srednjom školom; ispitanici koji su roditelji u odnosu na one koji to nisu; zaposleni u odnosu na nezaposlene; ispitanici koji imaju prethodnog iskustva u odnosu na one koji nemaju iskustvo. Pored toga, utvrđeno je da su zainteresovaniji za pohađane obuke ispitanici sa završenim master studijama, čije majke imaju završenu srednju školu i očevi imaju višu školu, ispitanici koji nisu u vezi i građani koji imaju prethodnog iskustva.

LITERATURA

- [1] Jakovljević, V., V. Cvetković, and J. Gačić, *Prirodne katastrofe i obrazovanje*. 2015, Beograd: Univerzitet u Beogradu, Fakultet bezbednosti.
- [2] Cvetković, V., et al. *Gender disparities in flood risk perception and preparedness: a Serbian case study*. in *European Geosciences Union GmbH - EGU General Assembly 2017, At Vienna, Austria, Volume: Vol. 19, EGU2017-6720: Session HS1.9/NH1.18 Hydrological risk under a gender and age perspective*. 2017. Wiena: European Geosciences Union GmbH.
- [3] Cvetković, V., et al., *Činioci uticaja na znanje o prirodnim katastrofama*. *Ecologica*, 2017(85).
- [4] Cvetković, V., *The relationship between educational level and citizen preparedness for responding to natural disasters*. *Journal of the Geographical Institute "Jovan Cvijić" SASA*, 2016. **66**(2): p. 237-253.
- [5] Cvetković, V., et al., *Knowledge and perception of secondary school students in Belgrade about earthquakes as natural disasters*. *Polish journal of environmental studies*, 2015. **24**(4): p. 1553-1561.
- [6] Hosseini, M. and Y.O. Izadkhah, *Training emergency managers for earthquake response: challenges and opportunities*. *Disaster Prevention and Management*, 2010. **19**(2): p. 185-198.
- [7] *Zakon o vanrednim situacijama*. „Sl glasnik RS”, br. 111/09, 92/11 i 93/12.
- [8] Petal, M. and Y.O. Izadkhah. *Concept note: formal and informal education for disaster risk reduction*. in *Proceedings of the International Conference on School Safety, Islamabad, Pakistan*. 2008.
- [9] Pine, J., *Natural hazards analysis: reducing the impact of disasters*. 2008: CRC Press.
- [10] Mlađan, D. and V. Cvetković, *Sistem obuke pripadnika Sektora za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije*, in *Nacionalna konferencija sa međunarodnim učešćem, Zaštita na radu u XXI veku,- terorija i praksa, Tara, 04 - 08. oktobara 2011*. 2011. p. 35-44.
- [11] *Nacionalna strategija zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama*. Sl.glasnik RS, broj 86 od 18 novembra 2011. godine.
- [12] Andreatta, P.B., et al., *Virtual Reality Triage Training Provides a Viable Solution for Disaster-preparedness*. *Academic emergency medicine*, 2010. **17**(8): p. 870-876.
- [13] Alvear, D., et al., *Decision support system for emergency management: Road tunnels*. *Tunnelling and Underground Space Technology*, 2013. **34**: p. 13-21.
- [14] FEMA, *Personal Preparedness in America: Findings from the Citizen Corps National Survey*. 2009.
- [15] Smith, K. and D.N. Petley, *Environmental hazards. Assessing risk and reducing disaster*. 2009, Routledge: Londona.
- [16] Coppola, D.P., *Introduction to international disaster management*. 2006, New York: Elsevier.
- [17] Simpson, D.M., *Community emergency response training (CERTs): a recent history and review*. *natural hazards review*, 2001. **2**(2): p. 54-63.
- [18] Olympia, R.P., et al., *Natural disasters and mass-casualty events affecting children and families: a description of emergency preparedness and the role of the primary care physician*. *Clinical pediatrics*, 2010.
- [19] Lichterman, J.D., *A "community as resource" strategy for disaster response*. *Public Health Reports*, 2000. **115**(2-3): p. 262.
- [20] Cohen, J.W., *Statistical power analysis for the behavioral sciences (2nd edn)*. 1988, Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

TRAINING OF CITIZENS FOR EMERGENCY SITUATIONS

Vladimir M. Cvetković, Vladimir Jakovljević, Jasmina Gačić, Marina Filipović

Summary: Since the creation of primitive human communities, there were organized efforts to mitigate and minimize the consequences of emergency situations. At the same time, educating people in order to respond adequately or survival of such events has always had priority in the community. Considering the importance of such preventive activities was conducted the research skills and the motivation of citizens for attending a training application of quantitative research traditions. Interpretation of the results shows that the devastating 5.6% of the citizens pointed out that the trained response, while on the other one-third, or more precisely 34.8% of citizens interested in the training itself. In addition, it was found that the attendance of training was significantly affects by gender, age, education, education of father and mother, parenting, previous experience, risk perception, and employment of participants, and does not affect by marital status of the respondents. Thus, a higher percentage of attendance of training recorded by men, employed respondents, respondents with previous experience and higher incomes, etc. The originality of the research indicates not tested situation and the level of training of Serbian citizens for emergency situations. Scientific and social contribution of the research is to create a scientific and practical conditions to establish a comprehensive and effective training programs for the citizens of Serbia to respond to emergency situations.

Key words: security, emergency situations, people, training, response, Serbia.